

STAROVEKÝ RÍM

- Apeninský polostrov, vhodné podmienky pre poľnohospodárstvo, dostatok kovov, mramoru.
- osídlenie – najstarší obyvatelia na Sardínii – Sardovia, Sikeli (Sicília),
- 12. stor. pr. K. – Italikovia – Rím, S od Ríma – Etruskovia.

Etruskovia

- prisťahovali sa okolo r. 1000 p. K., oblasť S od Tiberu – Etrúria, Toskána podľa pomenovania Tusci,
- podnikali výboje na S a J polostrova, zakladali nové mestá – Pompeje,
- hrobky s freskami, sarkofágy,
- písmo prevzaté od Grékov, písali sprava doľava – nerozlúštené,
- Boli výborní stavitelia – hradby, kanalizáciu – Cloaca Maxima.

Vznik Ríma

- v pol. 8. st. pr. K. sa na pahorkoch pri Tiberi usadzovali Italikovia – pastierstvo, poľnohospodárstvo, zakladanie miest,
- legenda hovorí, že Rím bol založený v r. 753 pr. K.,
- týchto pastierov zjednotili bratia Romulus a Remus, pochádzali z kráľ. rodu, ich predkom bol grécky hrdina Aeneas, ktorý utiekol z Tróje ,
- Romulus zabil Réma a podľa neho sa Rím nazýval Roma, túto legendu napísal Titus Livius – rímsky historik.

Obdobie kráľovstva

- na čele Ríma – kráľ – bol najvyšší voj. veliteľ, najväčší náboženský predstaviteľ,
- poradným zborom kráľa bol senát – predstavitelia najvýznamnejších rodov,
- rod. aristokracia – najväčšia moc, vlastnila najviac pôdy a dobytku, jej potomkovia sa volali **patricijovia**, rozhodovali o väčšine záležitostí štátu,
- **plebejci** – nemali takmer žiadne polit. práva.
- v dejinách Ríma sa vystriedalo 7 kráľov:
- 6. Servius Tullius – rozdelil obyv. do 5. tried podľa majetku,
- 7. Tarquinius Superbus (Spupný) – nútil obyv. pracovať na stavbách verejných budov, rozhodli sa prevziať správu štátu, **moc sa stala vecou verejnou = res publica – 510 pr. K.**

Obdobie republiky

- existoval zbor úradníkov – **magistrát**, boli volení každý rok,
- na čele 2 **konzuli** – vojenská, súdna a polit. moc,
- 12 sluhovia- **liktori** – nosili pred konzulmi symboly ich moci,
- **prétori** – súdne záležitosti,
- **edilovia** – bezpečnosť a poriadok v Ríme,
- **cenzori** – ohodnocovali majetok a zadeľovali do tried,
- **diktátor** – na čele štátu v čase nebezpečenstva,
- **senát** – 300 členov – poradný zbor úradníkov.

Vnútrotná politika

- boje patricijov a plebejcov: príčiny: plebejci nemali všetky práva,
- odchod plebejcov na vrch Aventinus - 494 pr. K. – secesia – pohrozili patricijom, že si vytvoria vlastný štát

- plebejci získali úrad – tribúna ľudu s právom veta (zakazujem!), posledného slova,
- 451 – 449 pr. K. - vytvorená komisia, ktorá spísala obyčajové právo – zákony 12 tabúl (právo navzájom sa sobášať, úrad konzula, cenzora, kňazský úrad)
- 3. st. pr. K. – rovnoprávnosť s patricijmi
- **nobilita** – úradnícka šľachta (aristokracia) – najbohatší občania z plebejských i patricijských rodín.

Púnske vojny

- 814 p. K. – na S Afriky Feničania založili osadu Kartágo – rozvoj poľnohospodárstva, obchod,
- spočiatku mali s Rimanmi priateľské zmluvy, ale keď Rímania ovládli S Itálie dostali sa do bezprostredných záujmov Kartágincov na Sicílii – zač. púnskych vojen.

Prvá púnska vojna

- **príčina:** spor medzi Kartágom a Rímom o Sicíliu,
- **priebeh:** spočiatku mali úspech Rímania na súši, neskôr v loďstve (ukradli Púnom jednu loď a podľa nej stavali ďalšie),
- **dôsledky:** ovládnutie Sicílie, neskôr Sardínie a Korziky: vznik provincií – náhrada škôd.

Druhá púnska vojna

- Kartágo získalo Hispániu – veliteľia Hamilkar a jeho syn Hanibal,
- **príčina:** Hanibalov útok na Saguntum – spojenec Ríma,
- **priebeh:** postup cez Pyreneje a Alpy do S Itálie – víťazstvo Hannibala pri Trasimenskom jazere – 217 pr. K. a Kannách – 216 pr. K., rímske vojská prišli do Hispánie a Afriky – bitka pri Zame – 202 pr. K. víťazstvo Ríma ,
- **dôsledky:** strata Hispánie, odovzdanie loďstva (okrem 10 strážnych lodí), platenie voj. škôd, vedenie vojen len so súhlasom Ríma, Rím získal Hispániu + V Sicílie

Tretia púnska vojna

- **príčina:** Púni porušili zmluvu, lebo sa bránili pred útokmi numidského kráľa Massinisa (spojenec Ríma)
- **priebeh:** Rím zaútočil na Kartágo, zrovnal ho so zemou, obyv. vyvraždili (700 000), 50 000 obyv. sa dostalo do otroctva
- **dôsledky:** Rím získal S Afriky, Pyrenejský polostrov, Balkán.